

ЕСТЕТИЧКО ДРУШТВО СРБИЈЕ

Естетичко друштво Србије

Омладинска секција

Конференција

ЕСТЕТСКО И ПОЛИТИЧКО

књига резимеа

Естетичко друштво Србије

Београд, 2019.

THE AESTHETIC SOCIETY OF SERBIA

the Youth Section
of the Aesthetic Society of Serbia

Conference

AESTHETIC AND POLITICAL

Book of Abstracts

The Aesthetic Society of Serbia

Belgrade, 2019.

САДРЖАЈ / CONTENT

ПРОГРАМСКИ ОДБОР / PROGRAMME COMMITTEE.....6

**ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР / ORGANIZATION
COMMITTEE6**

УВОД7

ПРОГРАМ СКУПА 11

PROGRAMME 14

САЖЕЦИ ИЗЛАГАЊА/ PAPER ABSTRACTS 17

**ПРОГРАМСКИ ОДБОР /
PROGRAMME COMMITTEE**

Дивна Вуксановић,
Небојша Грубор,
Ива Драшкић Вићановић,
Драган Жунић,
Душан Пајин

**ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР /
ORGANIZATION COMMITTEE**

Милош Миладинов,
Марко Новаковић,
Уна Поповић,
Драган Ћаловић,
Владимир Миленковић

УВОД

Естетско и политичко

Филозофска рефлексија односа уметничких и политичких пракси још од Платонове филозофије стоји у знаку извесне нелагодности. Платонова идеја државе, аристократски ограничавајући простор политичког одлучивања само на оне који имају увид у општости измешта пратикуларни говор уметности ван политичког говора или допушта његово озбиљење у цензурисаном облику. У исти мах, констатује се да уметност, ипак, нужно структурира непосредно саморазумевање живота заједнице. У чулној појединачности и ограничености свога приказа, уметност увек смера на комунално опште, те тим прекорачењем додељеног статуса може представљати опасност по органско устројство заједнице.

Превратничком епохом модерне ова нелагодност добиће своју експлицитну артикулацију у новом дискурсу естетике. Са растућим захтевима нове грађанске класе спрам старог сталешког поретка, односно апсолутистичких монархија Европе, дискурс естетике обелодањује се у општем идеолошком склопу саморазумевања модерног грађанина. Средином 18. века Баумгартен заснива естетику као „млађу сестру логику“ која за свој предмет узима чулност као такву, тиме имплицитно партиципирајући у генералном проблему грађанске политичке

мисли. У испитивању тога како се несводиве партикуларности чулних сензација односе између себе, те како могу добити свој највиши израз у хармонији лепоте, рефлектује се питање о томе како политичка особа може бити призната у појединачном интересу, тако да тај интерес партиципира у општој вољи политичке заједнице. Из самоувереног духа младе грађанске класе, тако, извире потиснути дискурс метафизичке традиције: несводива партикуларност, варљива сензуалност, заводљивост лепога, које су биле затомљене категоријама разума, по први пут се тематски разматрају у засебној филозофског дисциплини.

Напуштајући окриље спознајне теорије, те проналазећи свој еминентни предмет у загонетном језику уметности, Шилерова естетика прави одучујући политички корак напред. Радикалне естетике 19. и прве половине 20. века свој *raison d'être* проналазе у испитивању могућности суштинске трансформације тоталитета колективног живота. Увидом да апстрактно правно признање грађанина у своме срцу крије стигму класне разлике, те подређује слепом економском фатализму продуктивне друштвене снаге, радикална грађанска естетика заузима се за виши појам егалитарности. Истинска политичка егалитарност кореспондирала би суспензији односа доминације, какву у еминентном смислу доживљавамо при естетском искуству. Естетика тиме напушта простор легитимације грађанских интереса, посежући за утопијским пределима новог субјективитета. Конституција аутономног простора искуства уметничког дела представља путоказ за будуће задобијање аутономног политичког простора. На овом трагу истрајавају

марксистичке естетике Лукача, Бењамина и Адорна, који, сваки на свој начин, у искуству уметничког дела проналазе шифровани језик политике будућности.

Међутим, са распадом последњих (нео)авангарди, високе наде у погледу односа политике и естетике полако, али сигурно бледе. Крајем двадесетог века нове форме уметности скромно ограничавању своје политичке аспирације, у најбољем случају на микрополитичке тактике субверзије, а тај процес прати, са једне стране, потпуна интеграција уметности у комплекс институција културе, или, са друге стране, симбиоза са популарном културом у експанзији.

Напор да „уметност постане живот“, односно да у екстраполацији на тоталитет друштвених пракси уметност испуни своје телеолошко окончање, доживљава циничан обрт у масмедијски посредованој култури друге половине 20. века. Хипер-естетизација живота кроз константну изложеност комодификованом масмедијском садржају не само да не укида друштвене односе капиталистичке доминације и експлоатације који постају уистину глобални, већ постаје централно место њихове идеолошке репродукције. Уметност и друштво по први пут у историји постају уистину једно, али тиме што су оба неразлично супсумирани законима тржишта.

Хипертрофија производње садржаја у погону културне индустрије утомљује продуктивну имагинацију, те у константној побуђености десензитивирани субјект постаје сведен на димензију садашњости. Прошлост и будућност постају ствар

фикције, неоптреређујуће за постојећи поредак. Уместо *краја уметности*, којем се, као трансгресији слободне игре продуктивне имагинације у поље колективног живота, надала лева интелигенција, победу односи десни дискурс *краја историје*, у ком постаје лакше замислити крај света, него крај капитализма.

Утолико, само питање о односу естетике и политике имплицитно садржи (мета)питање о актуелности постављања таквог питања. Да ли фундаментална политичност уметности неумитно припада изневереним надањима леве интелигенције? Да ли уметност сама и даље проналази могућност артикулације политичких алтернатива, или испоручује стратегије субверзије постојећег? Даље, да ли популарна култура представља једнозначно поље идеолошке репродукције моћи, или симболичка производња, која се дешава у пољу популарне културе, у својој херерогености нуди могућности замишљања другачијих будућности? Да ли обиље симболичке производње која се дешава на пољу популарне културе нуди могућности апропријације симболичке матрице од стране маргинализованих група? То су само нека од питања које желимо да поставимо поводом комплексног историјског односа естетике и политике.

ЕСТЕТИЧКО ДРУШТВО СРБИЈЕ

ПРОГРАМ СКУПА

ЕСТЕТСКО И ПОЛИТИЧКО

Субота, 9.11.2019. године

10:00h Свечано отварање скупа: Уна Поповић, Милош Миладинов и Владимир Миленковић

10:10h Уна Поповић - Пленарно излагање - Естетско и политичко: саопштити несаопштиво

10:40h - 11:00h – Пиће добродошлице

Прва сесија, модератор Владимир Миленковић

11:00h Милош Миладинов - Бењамин и Гројс о политичкој функцији уметности

11:15h Горан Рујевић - Етикеција перформатива

11:30h Војислава Латинчић - Серен Кјеркегор: ауторска делатност у доба ироније

11:45h Милош Ђипранић – Уметнички гест унутар феноменолошких граница

12:00h Дискусија након прве сесије

12:15h – 12:30h Пауза

Друга сесија, модератор Милош Миладинов

12:30h Владимир Миленковић - Позиција уметности у Алтисеровој теорији идеологије

12:45h Лазар Петковић – Естетика између облика појавности и разменске вредности

13:00h Марина Савић – Ни игра, ни рад, већ *playbour*

13:15h Дискусија након друге сесије

13:30h – 13:45h Пауза

Трећа сесија, модератор Владимир Миленковић

13:45h Ана Миљевић - Жив театар насупротив мртвом: сиромашно позориште и накићена политичка светковина

14:00h Жарко Цицовић - О (не)моћи филмске слике

14:15h Ања Цмиљановић - Сартр: интелектуалац и идеологија

14:30h Душан Миленковић - Значај музичке форме у Грејсиковом разумевању друштвене улоге популарне музике

Завршна дискусија скупа

THE AESTHETIC SOCIETY OF SERBIA

PROGRAMME

AESTHETIC AND POLITICAL

Saturday, November 9th, 2019

10:00h Opening ceremony: Una Popović, Miloš Miladinov, Vladimir Milenković

10:10h Una Popović – Keynote speaker - Aesthetical and Political: To Utter the Ineffable

10:40h - 11:00h Welcome drink

Section A, chairperson Vladimir Milenković

11:00h Miloš Miladinov - Benjamin and Groys on Political Function of Art

11:15h Goran Rujević - Etiquette of Performance

11:30h Vojislava Latinčić - Søren Kierkegaard: Authorship in the Age of Irony

11:45h Miloš Ćipranić - Artistic Gesture within the Phenomenological Limits

12:00h Closing discussion for Section A

12:15h – 12:30h Break

Section B, chairperson Miloš Miladinov

12:30h Vladimir Milenković – Position of Art within Althusser's Theory of Ideology

12:45h Lazar Petković – Aesthetics Between Form of Appearance and Exchange Value

13:00h Marina Savić – Neither Play, nor Labour, but Playbour

13:15h Closing discussion for Section B

13:30h – 13:45h Break

Section C, chairperson Vladimir Milenković

13:45h Ana Miljević - Live Theater vs. Dead: Poor Anti-drama and a Kitschy Political Solemnity

14:00h Žarko Cicović - On the (Im)potence of Motion Picture

14:15h Anja Cmiljanović - Sartre: Intellectual and Ideology

14:30h Dušan Milenković - The Importance of Musical Form in Gracyk's Thoughts on the Social Role of Popular Music

Closing discussion

САЖЕЦИ ИЗЛАГАЊА/ PAPER ABSTRACTS

ЕСТЕТСКО И ПОЛИТИЧКО: САОПШТИТИ НЕСАОПШТИВО

Апстракт: Овај рад посвећен је испитивању односа естетског и политичког с обзиром на карактер, могућности и ограничења комуникације између политичких субјеката која се врши естетским средствима. Теза истраживања је став да се политички потенцијал домена естетског исцрпљује у могућностима саопштавања које он отвара, а које су несводиве на друге облике интерсубјективне комуникације. Анализа ће бити спроведена компарацијом неколико за ову тему карактеристичних естетичких позиција, посебно оних које припадају модерној филозофији, у чијем центру ће бити разматрање односа између чулности, имагинације и (вербалне) артикулације. Анализа резултира указивањем на проблематични и апоретички карактер саопштавања у домену естетског, односно преиспитивањем оправданости поверења у политички потенцијал таквог саопштавања.

Кључне речи: естетско, политичко, артикулација, имагинација, (не)саопштивост.

AESTHETICAL AND POLITICAL: TO UTTER THE INEFFABLE

Summary

This paper is about the questioning of the relation between political and aesthetic domains, with regard to the character, possibilities and boundaries of communication between political subjects, actualized through aesthetical medium. My thesis is that the aesthetic domain has its political potential in possibilities of communication it opens, which cannot be reduced to any other mode of intersubjective communication. The analysis will compare several aesthetical theories which marked the debate concerning this question, especially those belonging to modern philosophy, and it will focus on relations between sensibility, imagination and (verbal) articulation. The analysis results with the conclusion that communication in the aesthetic domain has problematic and aporetic character, which implies the need for further questioning of the legitimacy of its political potential.

Keywords: aesthetical, political, articulation, imagination, communication, ineffability.

ПОЗИЦИЈА УМЕТНОСТИ У АЛТИСЕРОВОЈ ТЕОРИЈИ ИДЕОЛОГИЈЕ

Апстракт: Оскудност промишљања уметности у Алтисеровом делу условљена је, пре свега, концептуалним оквирима његовог теоријског апарата. Епитемички рез који врши демаркацију науке, као теоријске праксе, од идеолошких пракси, традиционално схваћену естетику оставља испод прага научног знања. Упркос томе, уметност заузима једну интересантну позицију у Алтисеровом систему. У једном од ретких текстова који непосредно тематизује предметно поље естетике, под називом „Писма о знању уметности“, аутор скицира напету констелацију односа између уметности, науке и идеологије. Иако уметност и наука скупа потпадају под иманентна ограничења идеологије, наука као кохерентна и методски вођена теоријска пракса може се еманциповати од идеологије и произвести *знање о идеологији*, док уметност представља специфичну идеолошку праксу која, међутим, поседује могућност рефлексивног односа спрам идеолошког тоталитета. Према Алтисеру, аутентично уметничко дело поседује капацитет да *прикаже, учини презентном* владајућу идеологију одређене друштвене формације на посредован начин. Ово посредовање отвара простор дистанце спрам саме идеологије која пружа перспективу критичке негације.

Мањкавости Алтисеровог приступа произилазе из општих епистемолошких поставки његовог категоријалног апарата, а ту су у првом реду, епистемички оквир у којем се одвија промишљање уметности, где уметност није могуће валоризовати ван њених критичких учинака. Из тога произилази и формалистичко одређење саме уметности, као пуке „перцепције идеологије“. Међутим, Алтисерова концептуализација уметности је бременита и интринзичним проблемима. Унутар Алтисеровог материјалистичког приступа идеологија је неодвојива од својих материјалних учинака, односно да идеологија не постоји ван материјалних и конкретних идеолошких ефеката. Ре-презентациони учинак који се приписује уметности, чини се да ипак претпоставља идеалистичко раздвајање идеологије „као такве“ која је ре-презентована у уметности као једној од идеолошких пракси.

Кључне речи: Алтисер, идеологија, наука, уметност.

POSITION OF ART WITHIN ALTHUSSER'S THEORY OF IDEOLOGY

Summary

The scarcity of Althusser's theoretical investigation of arts is conditioned, above all, by the conceptual framework of his theoretical apparatus. The epistemological break that demarcates science, as theoretical practice, from ideological practices, leaves aesthetics, in its traditional meaning, below the threshold of scientific knowledge. Nevertheless, art occupies an interesting position in the Althusser's system. In one of the few texts that directly discusses the subject field of aesthetics, entitled "Letters on the Knowledge of Art," the author sketches a tense constellation of relations between art, science, and ideology. Although art and science are both held under the immanent constraints of ideology, science as a coherent and methodically guided theoretical practice can emancipate itself from ideology and produce knowledge of ideology, while art is a specific ideological practice which, however, has the potential of a reflexive relation to ideological totality. According to Althusser, an authentic artwork has the capacity to portray, summon into presence, the ruling ideology of a particular social formation in a mediated manner. This mediation opens up a space of distancing from that very ideology, which consequently allows for a perspective of critical negation.

The shortcomings of Althusser's approach stem from the

epistemological foundations of his categorical apparatus, which are, first and foremost, the solely epistemic consideration of art, through which art cannot be valorized beyond its critical effects. This implies a formalistic definition of art itself, as a mere "perception of ideology". However, Althusser's conceptualization of art is, never the less, burdened with its intrinsic problems. Within Althusser's materialistic approach, ideology is inseparable from its material effects, that is, ideology does not exist outside material and concrete ideological effects. The re-presentation effect attributed to art, however, seems to presuppose an idealistic separation of the ideology "as such" which has been re-presented in art as one of ideological practices.

Keywords: Althusser, ideology, science, art.

БЕЊАМИН И ГРОЈС О ПОЛИТИЧКОЈ ФУНКЦИЈИ УМЕТНОСТИ

Апстракт: Аутор у раду, на трагу Гројсове интерпретације Бењаминовог појма ауре, доводи у питање Бењаминове претпоставке о политичкој функцији уметности након ишчезнућа ауре. Док за Бењамина било какав вид повратка ауратичног искуства у контексту уметности води ка фашистичким тенденцијама, хоризонт Гројсовог тополошког схватања ауре отвара могућност разумевања прогресивних момената савремених уметничких пракси, за које се може тврдити да ревитализују оно што се може означити ауратичним искуством. Сходно томе, у истраживању ћемо настојати да покажемо на који начин ауратично искуство савремене уметности може имати прогресивну политичку функцију.

Кључне речи: аура, Бењамин, Гројс, инсталација, политика.

BENJAMIN AND GROYS ON POLITICAL FUNCTION OF ART

Summary

Bearing in mind Groys' interpretation of Benjamin's concept of aura, the author questions Benjamin's assumptions about the political function of the art after the disappearance of the aura. While for Benjamin any form of return of auratic experience in the context of art leads to fascist tendencies, the horizon of Groys' topological understanding of the aura opens the possibility of understanding the progressive moments of contemporary artistic practices, which can be observed as points of revitalization of auratic experience. Accordingly, in our research we will seek to show how the auratic experience of contemporary art can have a progressive political function.

Keywords: aura, Benjamin, Groys, instalation, politics.

ЖИВ ТЕАТАР НАСУПРОТ МРТВОМ: СИРОМАШНО ПОЗОРИШТЕ И НАКИЋЕНА ПОЛИТИЧКА СВЕТКОВИНА

Апстракт: Савремено позориште, као жив приказ људске драме (иако често антидрамско), као место сучељавања гледалаца и глумца у процесу самооткривања, као њихов сукоб са друштвеним појавама и са сопственим осећањива света, стоји насупрот активностима политичких структура, које појединцу, припаднику масе, нуде привид социјалног ангажмана и лажан осећај да учествује у друштвеном дијалогу. Стварност је да кићена политичка светковина (попут митинга, страначке конвенције или отварања нових привредних објеката) праћена иконографијом, музиком, и култом личности и идеја, доводи уиграну публику са спремним паролама у контекст мртве публике која некритички награђује говорнике на сцени дугим аплаузом. Насупрот томе се позориште види као свети храм драме и дијалога у којем се сценографија минимизира, где се руше завесе и где се позорница измешта ка публици, чиме појединац постаје део живог театра. Гледалац испитује, руши и превладава саморазумљиве и наметнуте контексте, те кроз живи, динамички однос са представом и самим собом изнова заснива властити концепт самоактуелизације.

Кључне речи: антидрама, политика, театар, Готовски, публика.

LIVE THEATER VS. DEAD: POOR ANTI-DRAMA AND A KITSCHY POLITICAL SOLEMNITY

Summary

Contemporary theater, as a lively representation of human drama (albeit often antidramatic), as a place of confrontation between viewers and actors in the process of self-discovery, as their conflict with social phenomena and with their own feelings of the world, stands against the activities of political structures that offer to an individual, a member of the mass, an illusion of social engagement and a false sense of participating in social dialogue. The reality is that a kitschy political celebration (such as a rally, party convention, or the opening of new businesses), followed by iconography, music, and a cult of personality and ideas, brings a playful audience with ready slogans into the context of a dead audience that uncritically rewards speakers on the stage with long applause. In contrast, theater is seen as a sacred temple of drama and dialogue in which the scenery is minimized, where the curtains are broken and where the stage moves to the audience, making the individual part of a live theater. The viewer examines, overthrows and overcomes self-explanatory and imposed contexts, and through a living, dynamic relationship with the play and itself, re-establishes its own concept of self-actualization.

Keywords: antidrama, politics, theater, Grotowski, audience.

УМЕТНИЧКИ ГЕСТ УНУТАР ФЕНОМЕНОЛОШКИХ ГРАНИЦА

Апстракт: Тема излагања је сагледавање односа између последица бомбардовања града Гернике 1937. године и Пикасове уметничке представе овог догађаја. Ради се о делу које је Лазар Трифуновић означио као „слику столећа“. Жан-Пол Сартр, који се и сам бавио Шпанским грађанским ратом у својој новели *Зид*, проблематизовао је ову монументалну композицију. У есејима *Шта је књижевност?* и *Сликари без привилегија* примећено је да сликарска дисциплина не може да заузме јасан и одговоран став према оваквим дешавањима унутар света социјалне стварности, јер се примарно не служи речима, и да је Пикасо естетизовао овај акт насиља. Сартрове примедбе ће послужити као полазиште за даље промишљање задатих проблема.

Кључне речи: Сартр, Пикасо, *Герника*, сликарство, насиље.

ARTISTIC GESTURE WITHIN THE PHENOMENOLOGICAL LIMITS

Summary

The topic of the paper is looking at the relationship between the aftermath of the bombing of the town of Guernica in 1937 and Picasso's artistic representation of this event. It is a work that Lazar Trifunović labeled as "the image of the century". Jean-Paul Sartre, who himself wrote about the Spanish Civil War in the novella *The Wall*, problematized this monumental composition. In the essays *What is Literature?* and *The Painter without Privileges* it is noted that the discipline of painting cannot take a clear and responsible attitude towards such events within the world of social reality, because it does not primarily use words, and that Picasso aesthetized this act of violence. Sartre's remarks will serve as a starting point for further reflection on the given problems.

Keywords: Sartre, Picasso, *Guernica*, painting, violence.

ЗНАЧАЈ МУЗИЧКЕ ФОРМЕ У ГРЕЈСИКОВОМ РАЗУМЕВАЊУ ДРУШТВЕНЕ УЛОГЕ ПОПУЛАРНЕ МУЗИКЕ

Апстракт: У познатој књизи *Listening to Popular Music: or, How I Learned To Stop Worrying and Love Led Zeppelin* амерички естетичар Теодор Грејсик (*Theodore Gracyk*) приступа проблематици популарне музике на различите начине, разматрајући проблеме које изазивају естетски доживљај и вредновање ове врсте музике, али промишљајући и њену ширу друштвену улогу. У раду ћу размотрити на који начин су Грејсикови ставови о музичкој форми важни за његово разумевање популарне музике, односно, у којој мери естетски доживљај саме форме композиција које припадају одређеном жанру популарне музике утиче на начин на који слушацац разуме друштвене околности у којима се налази, као и свој однос према тим околностима.

Кључне речи: естетика популарне музике, популарна музика, музичка форма, друштво, Теодор Грејсик.

THE IMPORTANCE OF MUSICAL FORM IN GRACYK'S THOUGHTS ON THE SOCIAL ROLE OF POPULAR MUSIC

Summary

In his famous book *Listening to Popular Music: or, How I Learned To Stop Worrying and Love Led Zeppelin*, Theodore Gracyk approaches the problems of popular music in several different ways, examining the aesthetic experience and evaluation of this type of music, but also its broader social role. In this paper, I will discuss how Gracyk's views on the musical form are important for his understanding of popular music, that is, to what extent the aesthetic experience of the form of compositions belonging to a particular genre of popular music influences the way listeners understand the social circumstances in which they are, as well their attitude towards the society.

Keywords: aesthetics of popular music, popular music, musical form, society, Theodore Gracyk.

ЕТИКЕЦИЈА ПЕРФОРМАТИВА

Апстракт: Прекорачивање друштвених норми приликом стварања уметничког дела често бива праћено неодобравањем јавности, али редовно у знатно мањој мери него што је то случај са другим облицима јавног опхођења. Кршење табуа, а у неким случајевима и закона, уколико не угрожава друге, може бити интегрални део замисли или поруке које неко уметничко дело преноси, премда реперкусије увек остају у неком облику. Јавни политички наступ се често врши под још буднијим оком - од политички ангажованих људи се обично очекује висок степен пристojности и адекватности. Ипак, уочљиво је да се у репертоару савремених популистичких стратегија све више затиче провокаторска реторика. Компаративном анализом кршења табуа у уметности и у политици долазимо до закључка да се тај поступак легитимно може употребљавати само уколико је табуизираност секундарна у односу на садржај који се преноси, што је могуће само у уметничком делу. Политички наступ за свој циљ увек има стицање моћи, а скандализовање ради политичке моћи равно је скандализовању ради бројније публике у уметности - највероватније неискрено и неаутентично.

Кључне речи: етикеција, моћ, перформанс, порука, скандал.

ETIQUETTE OF PERFORMANCE

Summary

Overstepping societal norms in making a work of art is often followed with disapproval, albeit less severe than would be the case with other forms of public conduct. Breaking taboos, sometimes even laws, can be, if done with no harm to others, and integral part of the intent and message conveyed by a work of art, though some form of repercussion remains. Public political appearance is often under greater scrutiny - politically active people are expected to display substantial politeness and adequacy. Still, we can notice that contemporary populist strategies include ever more provocative rhetoric. By comparative analysis of taboo breaking in politics and in art we come to the conclusion that such conduct is only legitimate if the taboo is secondary to the content that is being conveyed, which is only feasible in a work of art. A political appearance always aims at acquiring more power, and a scandal stirred up for the sake of political power is akin to a scandal stirred up for the sake of attracting a bigger audience - an act that is most likely insincere and inauthentic.

Keywords: etiquette, message, performance, power, scandal.

САРТР: ИНТЕЛЕКТУАЛАЦ И ИДЕОЛОГИЈА

Апстракт: Сартрова рефлексija о томе да одговорност за стварање интелектуалца лежи у владајућој идеологији манифестованој кроз економске и политичке односе у друштву, плодно је тле за тематизацију односа уметности и политике. Интелектуалац разумљен као *специјалиста техничкој знања* је стручњак у својој области којег карактерише то што ради у корист циљева које су поставиле владајуће структуре. Његов основни задатак јесте да пронађе средства и омогући циљеве које су одредиле владајуће класе. Испуњавање тих циљева одређујуће је за специјалисту практичног знања јер су, управо, те класе оне које су њега одредиле у његовом звању. Одредиле су га у смислу његовог занимања, реформама система образовања у складу са друштвеним и економским потребама, у циљу испуњења властитих интереса и стицања профита. Пласирајући њихову идеологију на универзитет, они обучавају кадар потребан индустријској производњи која је у њиховој сфери интереса. Проблем настаје када техничар доведе у питање те циљеве којима служи. Његов задатак није да се рефлектујући односи према тим циљевима, нити да их критички промишља, већ да их пре свега – *омогућава*, да буде у служби владајуће идеологије. Оног момента када рефлектује свој положај и спозна себе као слугу партикуларних интереса, он прелази границе свог делокруга. То

рефлектовање сопственог положаја, од специјалисте практичног знања чини интелектуалца који постаје свестан противречности своје личности. Поље превазилажења те противречности јесте управо уметност, као простору у којем интелектуалац може да се укључи у јавни дискурс у циљу ширења свести о нехуманим друштвеним условима. На тај начин уметност задобија политички ангажман чији је главни задатак да своје реципијенте друштвено освести, као први корак ка аутентичној људској егзистеницији.

Кључне речи: интелектуалац, идеологија, друштвени услови, уметност, политика, слобода.

SARTRE: INTELLECTUAL AND IDEOLOGY

Summary

Sartre's reflection that the responsibility for the creation of the intellectual lies in the governing ideology manifested through economic and political relations in society is a fertile ground for thematizing the relationship between art and politics. An intellectual understood as a specialist in technical knowledge is an expert in his field characterized by that he works in favor of the goals set by the governing structures. His main aim is to find the resources and enable the goals set by the ruling classes. The fulfillment of these goals is crucial for a specialist in practical knowledge, because, precisely, these classes are the ones that defined him in his vocation. They defined him in terms of his profession, reforms of the education system in accordance with social and economic needs, with the aim of fulfilling their own interests and profit. By introducing their ideology to the university, they train the laborers needed for industrial production that is in their area of interest. The problem arises when the technician questions those goals he serves. His task is not to reflect upon those goals, nor to reflect them critically, but rather to enable them to be at the service of the governing ideology. The moment he reflects on his position and recognizes himself as a servant of particular interests, he crosses the boundaries of his scope. This reflection of one's own position, from a specialist of practical

knowledge, makes an intellectual who becomes aware of the contradictions of one's personality. The field of transcending this contradiction is art, as space in which the intellectual can engage in public discourse in order to spread awareness of inhumane social conditions. In this way, art gets political engagement whose main task is to raise its recipients socially awareness as a first step towards authentic human existence.

Keywords: intellectual, ideology, social conditions, politics, art, liberty.

СЕРЕН КЈЕРКЕГОР: АУТОРСКА ДЕЛАТНОСТ У ДОБА ИРОНИЈЕ

Апстракт: Модерна субјективност живи од константног проблематизовање статуса садашности, што подразумева ирониичну дистанцу, која захтева суспендовање свега онога што је за садашњост конститутивно, наиме, целокупне друштвено-политичке реалности. Ирониична субјективност свој врхунац налази у форми поетске егзистенције, која пориче валидност датој актуалности, не бивајући притом способна да себи прибави утемељење у новој актуалности, због чега је осуђена на стално нова започињања, немајући ни историју ни телос. Кјеркегор препознаје потенцијале и недостатке естетске продукције у доба ироније. Властиту ауторску делатност усмерава ка проблему ситуираности модерног субјекта, редефинишући притом улогу аутора, као и захтеве који се постављају пред читаоца. Динамика између писца и његовог читаоца отвара простор потенцијалног контролисања ироније. Тиме се покреће питање могућности позиционирања ироније у историјски контекст, при чему је од кључног значаја Кјеркегорово разумевање тога шта значи бити савремен.

Кључне речи: иронија, савременост, ауторство, јавност, штампа, модерност, индивидуа, актуалност, непосредност, фрагментарност.

SØREN KIERKEGAARD: AUTHORSHIP IN THE AGE OF IRONY

Summary

Modern subjectivity lives on constant problematization of the present time's status, which implies ironic distance from it, which further requires suspension of everything that constitutes the present time, namely, the entirety of its socio-political reality. Ironic subjectivity finds its own pinnacle in the form of poetic existence, which denies validity of a given actuality, while not being able to provide its own fundament in a new actuality. Therefore, it is condemned to always starting anew, having neither history nor *telos*. Kierkegaard recognises both potentials and shortcomings of aesthetic production in the age of irony. He directs his own work as an author towards the problem of modern subject's situating, thereby redefining the role of an author, as well as requests that are placed before the reader. Dynamics between the writer and his reader opens up space for possibility of controlling the irony. This raises the question of a possibility of placing irony in a historical context, where Kierkegaard's understanding of what it means to be contemporary is of key significance.

Keywords: irony, contemporaneity, authorship, public, press, modernity, individual, actuality, immediacy, fragmentarity.

О (НЕ)МОЋИ ФИЛМСКЕ СЛИКЕ

Апстракт: Однос политике и естетике је сложен. Умјетност за предмет узима оно политичко, али и активно учествује у оном политичком, указујући, упозоравајући, слутећи, захтијевајући! Филмска умјетност, од њених почетака до данас, представља једну од најатрактивнијих умјетничких пракси. Аутор, уз промишљање ширег контекста тематизације политичког на филму, концентрише се на остварење југословнеског аутора Лордана Зафранића и његово дјело „Окупација у 26 слика“. Филм на аутентичан начин приказује фашизам као друштвену појаву и упозорава на његово свакодневно присуство. Темељнија анализа тог дјела и његове судбине откриће нам једну перспективу на потенцијале филмске слике, како у оквиру могућности да мисли један политички феномен, тако и њеног утицаја на друштвене процесе.

Кључне речи: друштвени процеси, филмске слике, моћ слике, Окупација у 26 слика, политика.

ON THE (IM)POTENCE OF MOTION PICTURE

Summary

The relation between politics and aesthetics is complex. Art takes the political as subject, but also actively participates in the political, pointing out, warning, anticipating, requiring! Film, from its beginnings to the present day, is one of the most attractive artistic practices. The author, with reflection on general context of the thematization of the political in film, concentrates on the achievement of the Yugoslav author Lordan Zafranović and his work "Occupation in 26 pictures". The film authentically portrays fascism as a social phenomenon and warns about its presence in everyday life. A more thorough analysis of this work and its fate, will reveal to us one perspective on the potentials of motion picture, both within the frame of its ability to think about a particular political phenomenon as well as its influence on social processes.

Keywords: social processes, motion pictures, Occupation in 26 pictures, potency of image, politics.

НИ ИГРА, НИ РАД, ВЕЋ *PLAYBOUR*

Апстракт: Све већим порастом интересовања за скривене друштвене односе који обликују живот унутар Интернет сфере појам дигиталног рада ушао је у дискурс критичке теорије последње деценије. Дигитални рад, према Урсули Хјус представља израз за нове облике рада у пост-фордистичким економијама, који се карактеришу производњом вредности кроз интеракцију са информационим и комуникационим технологијама. Како се границе између онога што се подразумева под радним и слободним временом прогресивно укидају, новонастали термин *playbour* допринео је расветљавању дијалектичког односа између игре и дигиталног рада који се интерполирају и конвертују у хипертрофирани облик момента отуђења. Представљено корисницима као поље испољавања креативности, слободе и аутономије, односно игре и забаве, слободно време заправо бива комодификовано, те подвгнуто капиталистичкој тржишној логици.

Кључне речи: слободно време, игра, дигитални рад, роба.

NEITHER PLAY, NOR LABOUR, BUT *PLAYBOUR*

Summary

The notion of digital labour has entered the discourse of critical theory last decade, with an increasing interest in revealing the hidden social relationships that shape the life within the Internet sphere. Digital labour, according to Ursula Hughes, is an expression for new forms of labour in post-Fordist economies, which is characterized by value production through interaction with information and communication technologies. As the boundaries between work time and leisure are being progressively abolished, the newly created term *playbour* has helped to shed light on the dialectical relationship between play and digital labour that is interpolated and converted into a hypertrophied form of the moment of alienation. While being presented to the users as a field of expression of creativity, freedom, autonomy, and ultimately as fun and play, leisure time is in fact commoditized, and thus subtracted to the logic of market capitalism.

Keywords: leisure time, play, digital labour, commodity

ЕСТЕТИКА ИЗМЕЂУ ОБЛИКА ПОЈАВНОСТИ И РАЗМЕНСКЕ ВРЕДНОСТИ

Апстракт: Задатак естетике у друштву које је „огромна збирка роба“ је, између осталог, да се уметношћу бави упућујући на економске односе оличене у динамици робне вредности. Ако се вредност робе очитује квантитативно у разменској а квалитативно у употребној вредности, робна естетика испитује онај њен чулни аспект, њену појаву која обезбеђује привид употребне вредности путем којег настоји остварити своју вредност у размени. Критика робне естетике настоји да прикаже чулност робе као носиоца економске функције и тиме нам омогућава да феномене попут рекламе, бренда и појавности робе уопште разумемо из перспективе критике политичке економије, односно да лоцирамо структурну улогу употребног облика робе: „естетичко обећање“ њене употребне вредности. Циљ излагања састоји се у томе да прикаже концепцију и критику робне естетике Волфганга Фриц Хауга (Wolfgang Fritz Haug).

Кључне речи: роба, чулност, робна естетика, разменска вредност, критика политичке економије.

AESTHETICS BETWEEN FORM OF APPEARANCE AND EXCHANGE VALUE

Summary

The task of aesthetics in a society as „an immense collection of commodities“, among other things, is to point out that art is directed to economic relations embodied in the dynamics of value. If the value of commodity is manifested quantitatively in exchange and qualitatively in use value, commodity aesthetics examines its sensory aspect, its appearance that provides the illusion of use value through which it seeks to realize its value in exchange. The critique of commodity aesthetics seeks to show the sensuality of commodity as a carrier of economic function, thereby enabling us to understand phenomena such as advertising, brand and appearance of commodity in general from the perspective of the critique of the political economy, that is, to locate the structural role of the use-form of commodity: the „aesthetic promise“ of its use value. The aim of the presentation is to present the concept and critique of Wolfgang Fritz Haug's commodity aesthetics.

Keywords: commodity, sensuality, commodity aesthetics, exchange value, critique of political economy.

Издавач
Естетичко друштво Србије
Риге од Фере 4, Београд

За издавача
др Дивна Вуксановић

Уредници
др Уна Поповић
Милош Миладинов
Владимир Миленковић

Дизајн
др Драган Ђаловић

Прелом текста
Лејла Сладић

Штампа
Uncle Vanya's Booktique, књиговезница,
Нови Сад

Тираж
40

ISBN 978-86-920749-9-8

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

111.852(048.3)
32(048.3)

КОНФЕРЕНЦИЈА естетско и политичко : књига резимеа / [уредници Уна Поповић,
Милош Миладинов, Владимир Миленковић]. - Београд : Естетичко друштво, 2019 (Novi
Sad : Uncle Vanyas Booktique). - 46 стр. ; 21 cm

Тираж 40.

ISBN 978-86-920749-9-8

а) Естетика -- Апстракти б) Политика -- Апстракти

COBISS.SR-ID 331492359